

AGNÈS MARTIN-LUGAND

Slnko v duši, nádej v tebe

Ljndeni

Slnko v duši, nádej v tebe

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindenisk.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Agnès Martin-Lugand
Slnko v duši, nádej v tebe – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Slnko v duši, nádej v tebe

AGNÈS MARTIN-LUGAND

Slnko v duši, nádej v tebe

Ljndeni

*Pre Guillaume, Simona-Aderawa a Rémiho-Tarika.
Keď ste so mnou, cítim sa ako doma všade,
kde sa ocitnem.*

*Загородный дом, обычно для летнего
отдыха.*

Толковый словарь Ожегова

*Dača je chalupa na vidieku, kde ľudia
zvyčajne trávia letné prázdniny.*

Sergej Ožegov
Výkladový slovník

*... a tam sa začínala rozprávková krajina.
Pocítil som, ako sa vo mne rodí láska,
ktorá pretrvá, kým budem žiť.*

Marcel Pagnol
Sláva môjho otca

~ Prológ ~

Bola som vyčerpaná a premrznutá. Ďalšia noc na ulici. Prestala som ich rátať pred tromi rokmi. A čo som vlastne čakala? Že prejdem Francúzsko stopom, vystúpim v neznámom kraji a moje problémy sa vyriešia ako mávnutím čarovného prútika? Chcela som tomu veriť a chytala som sa každej iskierky nádeje, ako sa topiaci chytá slamky. Stačil náznak, nepatrné, takmer nepostrehnuteľné znamenie, ktoré mi dalo chuť bojovať a žiť. Pritom som rozhodne nebola nijaké naivné, neskúsené neviniatko. Mala som dvadsaťjeden a cítila som sa ako životom ubitá starena. Keď som dosiahla plnoletosť, vzala som si do hlavy, že nájdem svoju matku. Nenapadlo mi nič lepšie, iba zmiznúť, spáliť za sebou všetky mosty a zrušiť si kontakty na sociálnych sieťach. Bolo to totálne fiasko. Od tej chvíle som bola odkázaná iba sama na seba a nútená poradiť si, ako sa dalo. Ušiel sa mi nejeden úder, a keď sa nedalo inak, zopár som ich aj rozdala. Mala

som to tak od narodenia, takže to pre mňa nebolo vlastne nič nové.

Kvôli jedlu a za možnosť aspoň občas nespáť na ulici som bola ochotná urobiť čokoľvek. Prepadala som sa do bahna a čoraz menej som si vážila sama seba. Čím ďalej, tým viac som bola ochotná riskovať. Dostala som sa do štádia, keď som z toho rútiaceho sa vlaku nutne potrebovala vypadnúť. Bola to otázka života a smrti. Dúfala som, že ešte nie je príliš neskoro. Poháňal ma už iba pud sebazáchovy.

Inštinkt mi zavelil vliezť do prvej otvorenej krčmy, na ktorú natrafím. Potrebovala som sa stoj čo stoj zohriať. Vo vrecku som mala pár drobných. Na kávu budú stačiť. Sadla som si k stolu, odkiaľ som mala výhľad na celú miestnosť, objednala si a čakala. S obľubou som načúvala kaviarenským rozhovorom. Odreagovala som sa a predstavovala si životy tých druhých. Často neboli o nič veselšie ako môj, ale malo to jednu výhodu: aspoň chvíľu som nemyslela na svoju stratenú existenciu a necítila som sa taká osamelá. Ak som z toho chcela vybrádnúť, musela som byť v strehu. Predošlý večer ma vysadili z auta pred cavaillonskou železničnou stanicou a ja som si v duchu zablahoželala, že som nebola v škole úplne tupá a vedela som sa aspoň ako-tak zorientovať na mape. No veľmi rýchlo som pochopila, že si od toho miesta nemôžem nič sľubovať. Ocítla som sa v bistre, kam chodili iba miestni, skrátka dedinčania, a ich spôsoby mi nutne museli byť cudzie. Dovtedy som sa stretávala iba

s drobnými podvodníkmi, s chuligánmi, čo sa považovali za bosov, ktorými sa pravdepodobne aj stanú – ak nimi ešte nie sú. Títo ľudia, prevažne muži a niekoľko žien, sa v živote na nič nehrali. Nebola som na to pripravená, ba čo horšie, zoči-voči láskavosti som bola bezbranná. Naučila som sa nikdy nikomu nedôverovať. Podchvíľou na mňa zízali. Aj oni si museli o mne všeličo myslieť. Hoci ma zvyšky hrdosti, ktoré som si predsa len zachovala, vždy nútili vyzeráť aspoň ako-tak k svetu, celkový dojem v tej chvíli hovoril za všetko. Sedela som zababušená v dlhom čiernom kabáte, ktorý ma vzhľadom na to, že mi slúžil aj ako prikrývka, už príliš nezohrial. Čížmy, čo pred mnohými rokmi vypadli z kamióna, hrdo vystavujúce na obdiv stopy po prechodených kilometroch, popolavá tvár, oči od únavy podliate krvou, takže sa mi v nich modré dúhovky takmer strácali. Vlasý farby špinavý blond som mala naozaj špinavé a halabala zmotané do guče na vrchu hlavy. A ešte to najdôležitejšie: batoh. Zvierala som ho na kolenách ako najvzácnejší poklad. Môj jediný majetok. Nenávidela som, keď ma ľutovali. Lenže každý dostane, čo si zaslúži. Preto som v prvom rade potrebovala nájst spôsob, ako odtiaľ vypadnúť.

Dopila som kávu a s poslednými drobnými v dlani som zamierila k baru.

– Prepáčte, neviete o niekom, kto cestuje smerom na Marseille, Toulon alebo Nice? – zaštebotala som šéfkke podniku. – Kamkoľvek. Potrebujem sa dostať do veľkého mesta. Hľadám prácu, viete?

A strechu nad hlavou... Tento detail som si nechala pre seba.

– Chceš prácu? – vyhrkol jeden z chlapov, odhadom šesťdesiatnik, zachrípnutým hlasom.

– Aha ho! Dobrý deň, Jo, nevedela som, že si tu, – zvolala žena.

Namiesto odpovede iba pokýval hlavou, ale nespustil zo mňa oči. Statnou postavou a zdeformovanou tvárou boxera urobil na mňa dojem, ale navonok som nedala nič znať.

– Koľko máš rokov, mladá?

– Dvadsaťjeden.

Striaslo ho. Netušila som prečo.

– Naozaj si ochotná makať? Nezdá sa mi, že vydržíš veľa. Vyzeráš skôr ako vyplašený zajac.

Malá som sto chutí poslať ho do pekla, ale zahryzla som si do jazyka. Za daných okolností som musela byť zdvorilá.

– Záleží na tom, o čo ide. Čo ponúkate?

– Hľadám chyžnú do hotela.

Nemala som veľké oči. Taký luxus som si nemohla dovoliť. Išlo mi iba o prežitie. Inštinkt mi našepkával, že tento chlap mi nedá možnosť zvážiť všetky pre a proti. Potrebovala som získať čas, aby som si ho oťukala a premyslela si jeho návrh. Nikto si nezískal moju dôveru len tak, lusknutím prstov.

– Kde máte ten hotel?

– Na vidieku, asi dvadsať kilometrov odtiaľto. Aj tak ti to nič nepovie.

Mal pravdu, ale drzosť mi občas poslúžila ako posledné útočisko. Vystrčila som bradu.

– Tak to už vyklopte.

– V Goulte.

– Môžem v tom Goulte prespať?

– U nás dostaneš nocľah, stravu a môžeš si oprat'.

Dostal ma. Tomu vravím presvedčivé argumenty. Posteľ, miesto, kde by som bola v bezpečí a nehladovala, kde by som sa mohla osprchovať.

– A čo za to?

Ústa sa mu rozťahli do ironického úškrnu, ale na jeho tvári som zachytila tieň smútku. Možno som sa ho dotkla, keď som naznačila, že si bude nárokovať na niečo viac. Naše svety boli očividne na míle vzdialené.

– Svedomito odvedená práca bez ohľadu na čas.

– To je všetko? Nie je za tým ešte niečo iné? Njaké...

– Nie. Nič také, môžeš si byť istá. Vyžadujem iba poctivosť a pracovitosť.

Skôr či neskôr mu za tú štedrosť zaplatím. V reálnom živote nebehajú po svete nezištní ľudia.

– Kedy by som mala nastúpiť?

– Zajtra. Teraz pôjdeš so mnou, ubytuješ sa, umyješ, naješ, vyspíš a od zajtra budeš u mňa pol roka makať. Teda, ak to nevzdáš...

– Robila som už horšie veci ako upratovanie.

– Myslel som si.

Vyzývavo sme sa na seba pozreli. Jeho návrh bol prinajmenšom zvláštny, mala by som mať stiahnutý zadok. Odísť s cudzím chlapom, ktorý akoby vyrástol zo zeme a len tak mimochodom vám ponúkol džob v hoteli, to sa nerobí. Bolo to celé, všetko od a po

zet, podozrivé. Lenže kdesi hlboko vo vnútri som cítila, že mu môžem, ba musím veriť. Ten chlap vďaka niečomu, čo som nevedela pomenovať, pôsobil dôveryhodne – napriek drsnej tvári a až nezvyčajne tvrdému pohľadu. Ten som poznala až príliš dobre.

– Môžeme ísť.

Zazdalo sa mi, akoby som v jeho očiach zbadala záblesk úľavy. Zhasol tak rýchlo, že som si ním nebola istá. Nedal mi čas zareagovať a už vôbec som si nestihla uvedomiť, na čo som prikývla. Chlapík dal tlesnutím signál na odchod a vzal môj batoh, akoby to bolo pierko. Pozdravil majiteľku za barovým pul-
tom a vykročil ku dverám.

– Tak už bež, – posúrila ma žena, – trpezlivosť nie je jeho silná stránka.

Rozbehla som sa za neznámym, ktorý si ma od-
vádzal na neznáme miesto. Nestaral sa, či som tam, a prešiel cez cestu. Napokon, v rukách mal celý môj život, musel vedieť, že mi nič iné neostáva. Šla by som za ním kamkoľvek. Medzitým šmaril môj život na zadné sedadlo obrovského zaprášeného auta s po-
honom 4x4. Ani sa neobzrel, kde som, a nastúpil. Pri aute som na okamih zaváhala. Mala som poslednú možnosť schmatnúť batoh a vziať nohy na plecia.

– Nie je to pasca, – povedal s oboma rukami na volante.

– Nepoznám vás.

Utrápené sa na mňa zadíval.

– Nasadaj. A ak sa ti u nás nebude páčiť, odveziem ťa, kam budeš chcieť. Ale kam by si sa podela v tých
tvojich veľkomestách? Dal by som ruku do ohňa, že

si tam nikdy nebola. Poznáš tam niekoho? Mala by si kde prespať? Som pre teba rovnako cudzí ako ľudia, na ktorých tam natrafíš.

– Sme na mieste.

V aute bolo ticho a ja som od vyčerpania zadriemala. Koľko mohlo byť hodín? Celý deň ma vozil z miesta na miesto a zakaždým, skôr než vystúpil z auta, povedal, aby som sa nehla z miesta. Normálne sa mi prihovoral iba raz. Keď mi podával sendvič, vysvetlil mi, že hotel zatiaľ nespustil sezónnu prevádzku (bol začiatok jari) a na prípravu pred príchodom prvých hostí máme necelý týždeň. Medzi holými konármi presvitali lúče zapadajúceho slnka. Chlap zišiel z okresnej cesty. Polia sa rozprestierali, kam až oko dovidelo, iba tu a tam sa črtalo niekoľko vidieckych usadlostí. Toho som sa obávala. Budem úplne odrezaná od zvyšku sveta. Moju predtuchu potvrdila schátraná osada, cez ktorú sme prešli. Auto zabočilo na úzku hrboľatú cestu. Keby som si nevšimla rozľahlú budovu v diaľke, myslela by som si, že ma vezie do hlbokého lesa, aby ma bez svedkov rozsekal na márne kúsky.

– Sme v horách! – vyletelo zo mňa, keď som sa ustrašene rozhliadla po okolí.

Od srdca sa zasmial. – Naozaj netušíš, kde sme, milá moja! Tam, smerom na sever, – ukázal na holý biely vrchol, – sa týči Veterná hora, ktorú voláme aj Provensalský obor, a pohorie Vaucluse. Na juhu máš horský masív Luberon. Raz ťa tam vezmem.

Moje zemepisné vedomosti boli nepopierateľne dosť obmedzené. Zapamätala som si aspoň, že som sa

ocitla v srdci Provencalska. Viac mi nevenoval pozornosť a sústredil sa na cestu. Vošiel do aleje lemovanej cyprusmi. Šiel krokom a zabratý do myšlienok uprene hľadel pred seba. Po oboch stranách cesty som videla iba ďalšie polia, levanduľu, olivovníky a vinič. Pohľad na okolitú krajinu ma zaskočil. Ani vo sne by mi nenapadlo, že môže byť taká nádherná a upokojujúca. Skôr by som si pomyslela, že musí pôsobiť stiesňujúco. Želala som si, aby zastavil. Zatúžila som po prechádzke v lone prírody, akú som nepoznala. Prešli sme popri múre z voľne ukladaného kamenia a starej smerovej tabuli. Ten chlap mi neklamal. Naozaj bol majiteľom hotela a, súdiac podľa honosnej aleje, ktorá sa pred nami otvárala, nešlo o nejakú tretotriednu ubytovňu. Vošli sme cez obrovskú bránu z tepaného kovu. Pokračovali sme v ceste a oproti nám sa šinuli dodávky s remeselníkmi a so záhradníkmi. Pri každej sa pristavil, spustil okno a vypytoval sa, či práce napredujú podľa časového harmonogramu. Všetci sa úctivo usmievali a prikyvovali: „Všetko ide ako po masle, zajtra nás tu máte zas, šéfe.“ Po chvíli zaparkoval a vyskočil z auta. Nespýtala som sa, či smiem, a vystúpila som. Od dlhého sedenia v rovnakej polohe mi stuhli nohy.

– Ostaň tu, obzriem sa po manželke. Vezme ťa do parády.

Nevšimla som si, kedy vybral z auta môj batoh, a už prechádzal cez dvor. Veľkými drevenými dverami vošiel do hotela a stratil sa mi. Rozhliadla som sa. Náhle akoby ma niekto zhypnotizoval. Nevedela som sa rozhodnúť. Je to fasáda, za ktorou mi hrozí obrovské nebezpečenstvo – alebo som sa dostala do bezpeč-

ného prístavu? Bola som ohúrená a to sa mi nestávalo často. Musela som si priznať, že na mňa urobil dojem aj chlap, aj hotel. Poznala som vlastne iba polorozpadnuté baraky a obchodníkov so spánkom, ktorí ich mali pod palcom. Chlapík ma priviedol na miesto ako zo sna. Pri svojom spôsobe života som o existencii niečoho takého nemala ani tušenia. Samotný hotel pôsobil impozantne a majestátne: kamenné múry, veľké okenice, dvor lemovaný po celom obvode mohutnými platanmi, fontána obrastená machom ako z rozprávky. Nič pre mňa, nevydržala by som tam ani dva dni. Mám zdrhnúť, kým je ešte čas, a vrátiť sa k tuláckemu životu, ktorého pravidlá poznám a viem v ňom prežiť? Alebo mám zostať a skúsiť šťastie v neznámom, cudzom svete, ktorý ma napriek všetkému tak nečakane a neodolateľne láka?

– Hej, mladá! – zavolať na mňa. – Poď sem.

Počúvla som.

– Choď na recepciu. Žena príde o chvíľu za tebou. Batoh som ti vyniesol do izby.

Nedal mi šancu uniknúť. A už sa zberal odísť.

– Počkajte!

Prečo som ho vlastne zadržala? Zvedavo sa na mňa pozrel a trpezlivo čakal, čo poviem.

– Ďakujem, – povedala som, prekvapená vlastnou úprimnosťou.

Pobavene prikývol a pobral sa preč. Nespúšťala som z neho oči. Šiel smerom k reštaurácii umiestnenej v objekte, ktorý musel kedysi dávno slúžiť ako stola. Obišiel terasu a zmizol za rohom. Otočila som sa k hotelu a nadýchla sa, aby som si dodala odvalu.

Bolo to ako skok do prázdna. Prešla som cez rozľahlý dvor, vyšla po niekoľkých schodoch na priedomí lemovaných zakvitnutými oleandrami a konečne som vošla dovnútra.

Recepciu tvorila priestranná miestnosť. Prvá mi padla do oka starodávna lampa s tienidlom zdobeným strapcami. Stála na pulte zo svetlého dreva pokrytého patinou času. Vzápätí môj pohľad upútali zlaté kľúče od izieb, zavesené na tabuli. Toto bol skutočný hotel a nemal nič spoločné s miestami, ktoré som poznala. Na horné poschodia viedlo kamenné schodisko. Salónik bol pripravený prijať hostí, kreslá a pohovky lákali na odpočinok a relax, hneď by som si dala povedať. Individuum s mojím vzhľadom by však istotne nebolo vítané. Z miesta, kde som stála, som dovidela na jedáleň s veľkými oknami a výhľadom do záhrady, ktorá akoby nemala konca.

– Už idem! Už idem! – ozvalo sa v diaľke.

Obzerala som sa na všetky strany, no nezistila som, odkiaľ to prichádza. Po chvíli vyšla z chodby, ktorú som si dovtedy nevšimla, žena oblečená do šiat námorníckej modrej farby. Oplývala chladnou, zato podmanivou krásou, v čiernych vlasoch zopnutých do uzla sa jej nad čelom vynímal neprehliadnuteľný biely prameň. Bledej tvári dominovali velikánske zlatozelené oči. Vyžarovala z nej znepokojujúca clivota. Zrazil ma priepastný rozdiel medzi ženou, jej hotelom a mnou. Nikdy som sa nepohybovala v spoločnosti ľudí ako ona. S manželom, mrzutým boxerom – azda kedysi naozaj boxoval, ale v tej chvíli šlo iba o čiru domnienku –, boli ako deň a noc. Exemplárne proti-

klady. Prehodila som s ním nanajvýš pár viet, ale keď sa nad tým zamyslím, mala som pocit, že som skôr jeho krvná skupina. Jeho žene som nesiahala ani po členky – a nikdy nebudem. Napriek tomu ma akási sila postrčila vpred. Možno preto, lebo ma pozorovala bez predsudkov a nevyvolávala vo mne pocit, že som exotické zvieratko, ktoré nemá v jej svete čo robiť.

– Som Joova žena Maša.

V jej mäkkom, ale odhodlanom hlase som zachytila neidentifikovateľný prízvuk.

– Dobrý deň, – odvetila som placho, akoby som to ani nebola ja.

Odjakživa som sa bránila tak, že som sa usilovala pôsobiť silnejšia a staršia, ako som bola. V tej situácii to však nešlo.

– Jo mi nevedel povedať ani tvoje meno, ale ak máš s nami pracovať...

S nami? Nie pre nás?

– Hermína.

– Krásne meno a také nezvyčajné.

Ironicky som sa zaškerila. Bleskovo sa mi vrátili prirodzené spôsoby.

– Nevybrali mi ho, lebo je pekné. Mame nena-
padlo nič iné, ako pozrieť sa do kalendára. Narodila som sa na sviatok svätej Hermíny.

Spozornela a naklonila hlavu nabok. Preriekla som sa. Znova som sa uzavrela do seba. Nenaliehala, iba sa veľmi jemne usmiala a ja som jej úsmev úplne podvedome opätovala.

– Vitaj v Dači.

~ 1 ~

O dvadsať rokov neskôr...

„Nechýba ti sebavedomie, mladá...“ Ale čoby nie, odbila by som ho. Uprene som hľadela na svoj obraz v zrkadle pri dverách a v duchu si predstavovala rozhovor s Joom. V čiernych, narýchlo kúpených šatách som sa nespoznávala. V Dači nebola čierna v kurze. Tu sa nosila biela, slamovožltá, ružová, zelená a modrá. K Dači skrátka patrili veselé farby. Veľmi som túžila osmeliť sa a predviesť sa vo farebných ľanových šatách. Smútok mi však bránil príliš na seba pútať pozornosť. Odpustil by mi to? Vysmial by ma? Pochopil by môj vzdor? V to som dúfala. Aj v ňom driel, učupený hlboko pod povrchom. Strčila som do kabelky papier s načmáraným textom. Vyčítala som celému svetu, že som to musela urobiť. Že som bola nútená ubližovať si, keď som sa pri písaní tých viet musela obzrieť za svojím životom. Nechcela som počuť ozvenu svojho hlasu, keď ich budem o niekoľko hodín prednášať. A predsa som sa rozhodla, že to uro-

bím. Kvôli nemu. Kvôli nej. Kvôli obom. Z vďaky za nový život. Bola som ich večným dlžníkom.

Zabuchla som za sebou dvere na mlyne a zamierila na dvor. Autá ho zapratali do posledného miestčka, takmer som cez ne nedovidela na fontánu. Za normálnych okolností by som bola bez seba od radosti, veď dvor plný áut znamená hotel plný hostí. Ibaže tentoraz na to nemali dôvod. Vlastne mali... Opak by vo mne vyvolal bezmocnú zúrivosť. Každý mal dobrý dôvod prísť. Hostia sa poschádzali zo všetkých kútov krajiny. Bola jar, sezóna sa ešte len rozbiehala, takže tým, ktorí prišli prví, sa ušli voľné izby. Ďalším sme bezplatne zabezpečili ubytovanie v okolitých hoteloch a na súkromí. Bolo pre mňa záhadou, ako sa správa rozšírila. Nikto z nás nemal toľko času, aby sa tomu špeciálne venoval. Akoby ju našim hosťom zanesli poštové holuby...

Cestou na dvor Dače som mávla na pozdrav ľuďom, ktorých som míňala. Nik sa ku mne neodvážil priblížiť. Myslím si, že ich odradila moja zachmúrená tvár. Ešte nenadišla správna chvíľa. Musela som skontrolovať, či je všetko pripravené na potom. Nemala som dôvod na pochybnosti, bola to iba zámienka, aby som získala trochu času. Chcela som ho zastaviť. Alebo aspoň oddialiť. Vytratila som sa cez tajný priechod medzi Dačou a reštauráciou. Používali ho účinkujúci umelci. Otvorila som ťažké dvere a vošla do kuchyne. Šéfkuchár Charles si ma nevšimol alebo sa tak tváril. Určite varil celú noc, nešiel domov, ba ani si nezdriemol. A jeho žena Amélia ho istotne vyčká-

vala a celú noc nezažmúrila oka. Podišla som k nemu a rozochvená mu položila dľaň na ruku.

– Všetkého je viac ako dosť, Charly, – prihovorila som sa mu potichu. – Musíš sa ísť prezliecť.

– Viem...

Nechal hrnce hrncami a vypol sporák. Objal ma okolo pliec a obaja sme si naraz vzdychli. Každý z nás prišiel z iného sveta, ale za tých dvadsať rokov, odkedy sme sa tu spoznali, sme spoločnými silami preskákali učňovské roky, navzájom sme si pomáhali a boli jeden druhému oporou. Rozumeli sme si aj bez slov. Dlhو sme stáli v objatí a ja som z neho čerpala odvalu ísť ďalej.

– Uvidíme sa o chvíľu, – šepala som a odtiahla sa.

Keď som prechádzala cez prah Dače, ozvali sa mi za chrbtom hlasy, ktoré utíšili moje divoko bijúce srdce.

– Mami!

Otočila som sa a zbehla som po schodoch, aby sa mi Alexander s Romy mohli vrhnúť do náručia. Môj dvanásťročný syn sa ku mne pritískal ako malý chlapec. Vyzeralo to, akoby sa počas niekoľkých dní vrátil naspäť, do veku svojej osemročnej sestry. Stretla som sa so znepokojeným pohľadom ich otca Samuela, ktorý ich mal v tom čase na starosti. Podišiel k nám a navyknutým spôsobom ma pobožkal do vlasov. Napriek rozchodu sa nám podarilo zachovať si nehu a spolupatričnosť. S deťmi v náručí som mu vyhladila neexistujúci záhyb na saku. Napriek okolnostiam ma pohľad na Samuela nahodeného v obleku pobavil.

– Sekne ti to, – prehodila som.

Zasmial sa a zasunul mi neposlušný prameň vlasov za ucho.

– Nemyslel som si, že to raz poviem, ale bez tohto komplimentu by som sa určite obišiel.

Pobozkala som ho na čerstvo oholené líce.

– Ideme?

Dávno sme netvorili nerozlučnú štvoricu. V duchu som Samuelovi ďakovala, že prišiel v pravej chvíli. Možno to vďaka nemu vydržím. Na recepcii sa to hemžilo priateľmi, susedmi, obyvateľmi dediny. A predsa sa nedalo prehliadnuť, že ktosi chýba. Známi sa objímali, bolo počuť tiché slová útechy, pridusený plač aj smiech cez slzy. Niektorí sa vypytovali, kedy sa sprievod pohne na odchod. Všetci vyčkávali, kým dám zelenú. Urobili zo mňa organizátorku, hoci som o to vôbec nestála.

– Kde je Maša? – spýtal sa Samuel a odtiahol ma bokom.

– V knižnici.

Pozrela som sa na hodinky. Bol čas. Pobozkala som deti a prikázala im, aby poslúchali a ostali so Samuelom. Dcéрке sa veľké čierne oči – presne také, aké má jej otec – zaliali slzami. Najradšej by som ju vzala do náručia a ušla, no čakali ma povinnosti. Aspoň som ju pohladila po líci.

– Mami, ja sa bojím.

– Viem. Aj ja.

– Poď, Romy, – povedal jej Alex.

Autoritatívne ju vzal za ruku. Hľadela som za nimi, až kým mi nezmizli v dave hostí, ktorých väčši-

nou poznali. Neboli tu stratení, vždy sa našiel niekto, kto sa im venoval. Hoci v tom čase bývali v Dači iba každý druhý týždeň, vyrástli tam.

– Musím ísť.

– Hermína, – chytil ma za ruku Samuel.

Cez plece som sa naňho obzrela. Na tvári mu stále hral nežný úsmev.

– Zvládneš to?

– Jasné. Všetk ma poznáš... Dám ti znamenie.

Prikývol.

Pred zatvorenými dverami knižnice som sa zhlboka nadýchla. Poznala som každé zákutie v miestnosti. Mašinou zásluhou som v nej prečítala kopu kníh. Prevažne ruských – boli jej srdcovou záležitosťou. Koľkokrát ma tam Jo našiel na úsvite spať na pohovke! Pánty zaškrípali a ohlásili môj príchod. Žiadna reakcia. Neodolateľne priťahovaná a zároveň rozrušená ich posledným stretnutím osamote som potichu šla ďalej. Maša sedela na neveľmi pohodlnej stoličke pri svojom Joovi a nežne pohládzala truhlu. Potichu mu spievala ruské zamilované piesne, donekonečna mu opakovala *duša maja*, duša moja. Keď mi tie slová pred dvadsiatimi rokmi preložila, mala som slzy na krajíčku napriek hrošej koži, ktorou som sa v tom čase chránila. Nevedela som nič o láske, neverila som, že naozaj existuje. *Duša maja* ma zasiahla rovno do srdca.

Bola som presvedčená, že je tam od úsvitu. Určite sa zobudila v rovnakom čase ako zvyčajne, teda o pol šiestej. Obliekla si smútočné šaty – zavinovacie šaty

námorníckej modrej farby. V kuchyni Dače si uvarila kávu a donútila sa zjesť raňajky. Potom šla za svojím mužom, tak ako to robila deň čo deň počas päťdesiatich piatich rokov. Zo záhrady sa pobrala do knižnice. Za niekoľko posledných hodín Maša zostarla o desať rokov. Vlasy, ako vždy zopnuté do uzla, ktoré až dosiaľ zdobili hnedé pramene, jej celkom zbeleli. Biely prameň, ktorý na mňa pri prvom stretnutí tak silno zapôsobil, v priebehu jednej noci rozliat svoju bielosť po celej hlave. Mašu premohla staroba, až keď ju opustil Jo. Príliš veľký žiaľ. Príliš veľa slz. Samota, prázdno, ktoré už nikdy nič nevyplní.

– Len poď bližšie, *Golubka*, – šepala a vystrela ku mne ruku.

Keď ma prvý raz nazvala v materinskom jazyku *holubičkou*, pochopila som, že ma prijíma za svoju, ponúka mi srdce a svoju lásku. Láska. Pri Maši a Joovi som spoznávala, čo to slovo znamená. Láska, ktorá je útechou i liekom, ktorá napráva krivdy a pomáha rásť. Pobožkala som ju do dlane, pritom som však nespustila oči z Joa a voľnou rukou som sa dotkla dreva. Ako by som mohla väčšími raniť srdce žene, ktorú som mala najradšej na svete? Pevne som sa chytila rakvy a stisla Mašinu krehkú a zároveň silnú ruku. Posledný raz som stála uprostred medzi dvoma bytosťami, ktoré mi umožnili stať sa ženou, ktorou som bola. V tom pociť som sa strácala, pokúšala sa ovládnuť triašku a zadržať slzy, čo ma páľili v očiach.

– Už je čas? – spýtala sa tichým hlasom, ktorý akoby jej nepatrilo.

– Odpusť, Maša.

Jej utrápený vzdych mi lámal už aj tak ubolené srdce. Na znak odpustenia mi pobožkala jamku na zápästí.

– Jo opustí Daču. Svoju Daču. Mala som odísť prvá... Choď po nich, *Golubka*...

Vypotáčala som sa z knižnice. Len čo som otvorila dvere, zjavil sa predou mnou Samuel.

– Kde sú deti?

– Je s nimi Amélia, neboj sa.

– Zašiel by si po ostatných?

Na okamih zatvoril oči, čeľusť sa mu zachvela. Iba na pár sekúnd. Chvíľu trvalo, kým sa vrátil s Charlym a Gabym – naším legendárnym šéfkuchárom a pamätníkom. Priviedol aj zamestnanca pohrebnej služby, lebo im na nesenie rakvy chýbal štvrtý človek. Potichu sme vošli do miestnosti. Maša posledný raz objala Joa, svoju jedinú životnú lásku. Mlčky sme čakali. Po chvíli vstala a cúvla. To bol signál. Skôr ako sa chlapi chopili smutnej povinnosti, chytila som Samuela za ruku a povzbudzujúco som sa naňho pozrela. Potriasol hlavou. Bolo toho naňho príliš. Joova smrť ho zasiahla silnejšie, ako som si myslela. Všetci okrem profesionálneho nosiča rakiev s úctou pobožkali Mašu na líce. Vypočuli si pokyny, každý sa postavil na určené miesto a všetci naraz zdvihli rakvu s Joom. Uprene som hľadela chlapom na ruky nesúce telo muža, ktorý bol pre mladších druhým krstným otcom a nerozlučným spoločníkom pre Gabyho.

Ten vzlykal, nedal sa utíšiť. Slávnostným, takmer vojenským krokom sa pohli vpred. Samuel s Charlym upierali pred seba prázdne pohľady zastreté tem-

ným smútkom. Keď prechádzali okolo mňa, ustúpila som im z cesty. Malý sprievod uzatvárala Maša. Kráčala dôstojne ako kráľovná. Spomalila a usmiala sa na mňa.

– Pridaj sa ku mne, *Golubka*, a prived' aj deti, – prikázala mi.

Na okamih sa mi vybavil jej obraz spred dvadsiatich rokov. Odhodlaná, mierna a zároveň prísna, ale vždy hrdá. Teraz sprevádza manžela na poslednej ceste. Jo posledný raz prechádzal cez Daču stredom čestného špaliera, pred zrakmi priateľov, dedinčanov, hostí, bývalých sezónnych zamestnancov, skrátka všetkých, ktorí prišli. Maša zastala na vstupnom schodisku. Stála som po jej pravici s Alexandrom a Romy zavesenými na ľavej ruke. Maša nespúšťala z Joa zlatozelené oči plné slz.

– Jo odišiel. Je po všetkom.

Na cintoríne bola hlava na hlave. Každý chcel byť s Joom do poslednej chvíle. Podaktorí sa prekĺzli okolo hrobov, rodičia vykladali deti na múr cintorína. Poznali ho ľudia zo širokého okolia. Dedinský kňaz odriekal modlitby, požehnal jeho telo a nedalo mu, aby neprihodil k dobru niekoľko viet. Jo nikdy nevošiel do kostola. Báľ sa, že ho blesk zrazí na zem. Vždy mal však v úcte všetko posvätné, mal v sebe bázeň pred Bohom a s obľubou diskutoval s jeho zástupcom na zemi. Farár nám rozprával o ich nekonečných debatách pri pastise v goultskej *Kaviarni pri pošte*, po ktorých v trhové dni nasledovala ochutnávka omáčky aïoli. Dozvedeli sme sa, že Jo bol presvedčený, že mu

nikdy nebudú odpustené všetky hriechy, ale tvrdil to so smiechom a vzápätí objednal ďalšiu rundu. Nikdy ich nerátal, načo aj, dodal. Medzi prítomnými zaznel smiech. Dokonca ani Maša sa nezdržala.

– Neboj sa, priateľu, takým ako ty Boh odpustí všetko.

Po niekoľkých minútach ticha mi dal znamenie. Nežne som pobožkala Mašu na líce a vykročila.

– Pripravila som sa na teba, Jo. V kabelke mám príhovor, ale ty také veci z duše neznášaš, preto ho tam nechám ležať ďalej. Viem, ako nerád si hovoril o sebe, preto nemám v úmysle rozprávať o tvojom živote. Si ostýchavý ako všetci, ktorí vyrastali sami, preto ťa nebudem uvádzať do rozpakov. Som na tom predsa podobne ako ty. Naučil si ma, že to mám prijať a byť na to hrdá. Mal by si vidieť okolo seba všetkých týchto ľudí, ktorí ťa majú radi. Sú tu s tebou a s Mašou. Dača praská vo švíkoch, Jo. Dača žije a vždy bude žiť pre teba. O pár hodín tu bude znieť tvoja milovaná cigánska muzika, budeme piť a tancovať, tak ako si to vždy robil ty. Dôveruj nám, že staré dobré zvyky zachováme. Všetci sme s tebou prežili svoje, tí najšťastnejší kus života. Nech si každý s láskou zaspomína na čas strávený s tebou. To, čo som s tebou prežila ja, ma navždy zmenilo a urobilo ma takou, aká som dnes. Nepoznal si ma a otvoril si mi dvere svojho domu. Nesúdil si ma a podal si mi ruku. Naučil si ma dúfať a pracovať, ukázal si mi, čo je rodina. Dnes som silná a hrdá na to, čo si mi dal – a nikdy si za to odo mňa nič nečakal. Myslela som si, že tu budeš večne. Mýlila som sa. Hnevám sa za to na teba, vieš? Veľmi sa

hnevám. Prvý raz, odkedy ťa poznám, som pripravená prekonať strach vzoprieť sa ti a vykričať ti to. A ver, že tentoraz by som ťa prekričala. Takže aspoň tušíš, aká zlosť vo mne vrie. Nemal si právo odísť tak rýchlo, opustiť nás za niekoľko hodín a nedopriať nám čas, aby sme sa pripravili na život bez teba...

Potrebovala som prestávku. Pomaly som sa nadýchla a pokračovala som:

– Napriek tomu som šťastná, že sa to stalo tak, ako sa to stalo. Na terase tvojej reštaurácie, uprostred hostí, po tom, čo si nalial posledný pohár toho červeného ekrazitu, ktorým si nás s takou obľubou opíjal. Odišiel si za svojím anjelikom. Povedz svojmu dievčatku, že by mi bolo cťou, keby som ho mohla spoznať. A ešte niečo: o Mašu sa nemusíte báť. Som tu s ňou a pre ňu – a to sa nikdy nezmení.

Osmelila som sa pozrieť na Mašu. Usmiala sa na mňa, znova som sa nadýchla.

– Ďakujem, Jo, že si nikdy nevyslovil moje meno. Ďakujem, že si ma vždy volal *mladá*. Tak veľa to pre mňa znamená a nikdy sme sa o tom nerozprávali... Zachovávali sme si odstup a ten mi bránil, aby som ti to povedala... Dúfam, že vieš, o čom hovorím.

Končekmi prstov som mu poslala vzdušný bozk a posledný raz som pohladila drevenú rakvu. So sklonenou hlavou a premáhajúc plač som sa vrátila na miesto. Maša mi chytila tvár do dlaní, vtisla mi bozk na čelo a zadívala sa mi do očí.

– Buď si istá, *Golubka*, že vie. Jo to vie...

V Dači to bzučalo ako v úli. Všetko dianie sa sústredilo do hlavnej budovy. Ako na začiatku. Reštau-

rácia bola zatvorená. Deti – vrátane mojich a Charlových – behali po záhrade, po sade a okolo bazéna, kľučkovali medzi hosťami, zabávali sa a podchvíľou vbehli dnu, aby si uchmatli tu koláčik, tam špízik. Museli sme sa na nich smiať. V ohrievačoch plápolal oheň, fakle horeli, svetelné girlandy ožarovali pergolu a Joovi celoživotní priatelia hrali svoje clivé, ťahavé, mámvivé piesne. Maša sedela na pohovke a trpezlivo, prívetivo, s pokojom a zhovievavo prijímala kondolencie. S jedným okom ustavične upretým na ňu som chodila z jedálne na terasu, zašla som aj na recepciu, aby som sa presvedčila, či nikomu nič nechýba, s kým som mohla, s tým som sa pustila do reči, aby sa nikto necítil odstrčený. Smútili sme za Joom, ale jeho kar musel byť oslavou života. Všetci, ktorí niekedy v Dači pracovali, hoci prišli len na jednorazovú výpomoc, priložili ruku k dielu. Neušlo mi, že si Samuel čosi šušká s Mašou. Na perách mu pohrával smutný úsmev. O chvíľu mi zastal za chrbtom.

– Pre teba. Od Maše.

Ponad plece mi podal štamprlík vodky. Pokrútila som hlavou. Nebolo jej to po vôli a z opačného konca terasy ma hypnotickým pohľadom prinútila vypíť ju.

– Uvoľni sa, Hermína, prosím, – pošepol mi. – Jo by si nemohol želať nič lepšie.

Zažmúrila som obe oči a hodila vodku do seba. To páľilo! Akoby ma kopla elektrina.

– Ďakujem, – vrátila som mu pohárik.

A vrátila som sa aj k svojim povinnostiam, hoci na rozdiel od toho, čo si podľa všetkého myslel Samuel, vlastne neboli mojimi povinnosťami. Všetko som ro-

bila iba preto, lebo som to tak chcela. Aby napriek smútku a dôvodu, pre ktorý sme sa v ten deň zišli na kare, boli všetci šťastní. Aby si Maša mohla povedať, že Jo odišiel, tak ako žil, v druhej nálade a pri hudbe. Vždy mu predsa záležalo iba na šťastí a spokojnosti hostí, priateľov a rodiny. Preto sa aj po osemdesiatke prinútil deň čo deň vstať pred východom slnka. Okrem toho som si musela priznať, že horúčkovitá činnosť mi pomáha, aby som sa nezrútila. Vďaka ruchu, ktorým Dača žila, som bola schopná čeliť rane osudu a kráčať s hrdou vztýčenou hlavou. Tak ako ma to naučili.

Prenasledoval ma ako príznak. Videla som Joa všade. Počula som jeho srdečný, hlasný smiech, cmuknutia, keď pobozkal Mašu, presvedčený, že ho nikto nevidí, cvaknutie zapalovača Zippo, keď si na sklonku dňa zapálil obľúbenú cigarku Café Crème. Zotmel sa. Hudba hrala hlasnejšie, tanečné páry sa vyrojili na improvizovaný parket na terase a obsadili priestor pred muzikantmi. Najstarší účastníci na čele s Joovým priateľom z detstva Gabym sa zhýkli okolo stola a pri partičke kariet spomínali na kamarátove švindly. Za normálnych okolností by som sa nad nimi pousmiala. Prišiel po mňa Samuel. Vraj sa chce Maša so mnou rozprávať. Nechala som všetko tak a náhlivo som sa pobrala za ňou. Na tvári sa jej objavili prvé stopy únavy.

– Ako sa cítiš?

– Nerob si starosti, som v poriadku. Všetci sa o mňa ochotne starajú, jeden mi prinesie jedlo, ďalší príde

s nápojom. Jo je šťastný, že je nám všetkým spolu veselo.

Maša hovorila o Joovi, akoby tu bol s nami, a inak to už nebude.

– Až na jednu malú výnimku...

– Akú?

Chytila ma za ruku a nežne sa na mňa usmiala.

– Zatancuj si, *Golubka*, tancuj.

Pokúsila som sa jej vymaniť, ale mala prekvapivo mocný stisk.

– Nie, to nemôžeš odo mňa chcieť... Nemôžem... Idem...

– Odkedy si prekročila prah Dače, vždy si na oslavách tancovala. Len si spomeň na svoju prvú párty. A dnešný večer musí byť krajší než všetky predošlé, nemám pravdu?

Nevedela som, čo na to povedať.

– Nechcem ťa uraziť, preto ťa nejdem žiadať, aby si to urobila pre Joa. Také citové vydieranie by mu bolo proti srsti, a to plným právom. Chcem, aby si to urobila pre seba. Nedus v sebe smútok, nedaj sa ním rozleptať. Dnes večer precíť a preži svoj žiaľ naplno, potom bude príliš neskoro, ver mi. A ber to ako rozkaz.

– Tak dobre, – vzdala som sa.

Spokojne, ale smutne sa usmiala. Vzala zo stola fľašu vodky, naliala za dva poháriky a jeden mi podala.

– Pripíjam na Joa! Aby jeho duša zostala v Dači navždy, nech sa stane čokoľvek. Aj keď ma tu už nebude. Lebo my budeme žiť medzi týmito múrmi na-